

Lähiötietoista suunnittelua ja päätöksentekoa

Suosituksen käyttöön ottamisen tuloksena lähiöt ymmärretään tärkeänä osana kaupunkia ja niiden vahvuuksia osataan hyödyntää kaupunkikehityksessä ja -markkinoinnissa.

01

Lähiöpolitiikan painopisteen tulee siirtyä strategioista ja visioista konkreettiseksi toiminnaksi

02

Tilastotiedon oheen tarvitaan laadullista tietoa lähiöistä

03

Lähiöpuhetta on monipuolistettava kaupungin viestinnässä ja markkinoinnissa

04

Lähiötietoisuutta tulee edistää yhdessä lähiöiden asukkaiden ja toimijoiden kanssa

Miksi lähiötietoisuutta tarvitaan?

Elämme lähiöiden vuosisataa. Merkittävä osa kaupunkien elämästä, asumisesta, toiminnoista ja kasvusta sijoittuu nyt ja tulevaisuudessa muualle kuin kaupunkien keskustoihin. Tämän vuoksi tarvitaan lähiötietoisempaa ajattelua kaupungin nykytilanteen arvioinnissa, resurssien kohdistamisessa sekä tulevaisuuden kaupungin kuvittelemisessa.

Lähiötietoisuuden määritelmä

Lähiötietoisuus tarkoittaa sellaisia ajattelu-, puhe- ja toimintatapoja, joiden kautta lähiöt tunnistetaan ja tunnustetaan osaksi kaupunkia. Keskeistä lähiötietoisuudelle on lähiöiden moninaisuuden, erityispiirteiden, merkitysten ja arvojen huomioiminen kaupunkisuunnittelussa ja päätöksenteossa. Lähiöitä pitää kehittää niiden omilla ehdoilla.

Lähiötietoisuuden tavoitteet

Lähiötietoisuuden tavoitteena on sisällyttää lähiöt monipuolisemmin keskusteluihin kaupungista. On tärkeää huomioida, millaista käsitystä lähiöistä tuotetaan politiikassa ja julkisessa keskustelussa. Usein lähiöiden asukkaat kokevat ylpeyttä lähiöstään ja liittyvät siihen huomattavasti myönteisempiä mielikuvia kuin mitä julkisessa keskustelussa esitetään.

Lähiö tulee nähdä sekä lähellä olevana että muuhun maailmaan verkostoituneena. Lähiöelämän moninaisuuden ymmärtämiseksi tulee lähiöiden haasteisiin etsiä ratkaisuja yhdessä lähiöiden asukkaiden ja toimijoiden kanssa.

Suosituks

01

Lähiöpolitiikan painopisteen tulee siirtyä strategioista ja visioista konkreettiseksi toiminnaksi

Viime vuosina useat kaupungit ovat laatineet lähiöpolitiikan strategisia linjauksia. Esimerkkejä näistä ovat Helsingin kaupunkiuudistusmalli ja Turun lähiövisio. Lähiöpolitiikan edistämisen tulee jatkua myös tulevaisuudessa. Strategioiden ja visioiden tulee johtaa konkreettisiin, lähiöitä hyödyttäviin toimiin, joiden tulokset näkyvät asukkaiden arkipäivässä.

Lähiöpolitiikassa tulee kiinnittää huomiota lähiöiden erityistarpeisiin, mikä vaatii asukkaiden kokemustiedon hyödyntämistä sekä riittävää resursointia monialaiseen lähiötyöhön. Mahdollisten lähiökoordinaattoreiden tai aluetyöntekijöiden työskentelyn täytyy johtaa konkreettisiin parannustoimiin lähiöissä.

02

Tilastotiedon oheen tarvitaan laadullista tietoa lähiöistä

Onnistunut lähiöpolitiikka vaatii lähiöiden arkielämän ja erityispiirteiden tunnistamista. Tilastotieto ei kerro kaupunkiarjesta tai lähiöpolitiikan vaikutuksista lähiöihin ja niiden asukkaisiin. Siksi tilastotiedon rinnalle tarvitaan laadullista tietoa asukkaiden ja alueen toimijoiden arjen kokemuksista ja tarpeista.

Laadullista tietoa on hyödynnettävä kaupunkisuunnittelussa ja päätöksenteossa. Kaupunkikohtaisiin tietoarkistoihin voidaan kerätä osallistumisprosessien tuottamia aineistoja sekä muuta laadullista tietoa asuinalueista. Uusimpia tutkimustuloksia ja kokemusperäistä tietoa on hyödynnettävä aktiivisesti ja tietoisesti päätöksenteossa.

03

Lähiöpuhetta on monipuolistettava kaupungin viestinnässä ja markkinoinnissa

Segregaatio- tai ongelmapuheen sijaan kaupunkien on aktiivisemmin viestittävä lähiöissä tapahtuvista myönteisistä asioista ja kehityskuluista.

Lähiöiden kiinnostavia ilmiöitä, tapahtumia ja paikkoja on hyödynnettävä kaupunkimarkkinoinnissa. Rikas lähiöelämä ja -kulttuuri monipuolistavat käsitystä kaupungista. Esimerkiksi Helsingin kaupunki esittelee nettisivuillaan "itäisiä naapurustoja" eli Itä-Helsingin tunnettuja lähiöitä. Mahdollisuuksia samantyyppisiin nostoihin tulisi etsiä muista kaupungeista, hyödyntäen asukkaiden ja tutkijoiden tietämystä kaupungeista. Laajempaa kiinnostusta herättävät lähiötapahtumat (esim. Kontula Electronic, Lähiöfest, Turun kaupunginosaviikot, Varissuo 2.0) monipuolistavat näkemyksiä lähiöistä.

04

Lähiötietoisuutta tulee kartuttaa lähiön asukkaiden ja toimijoiden kanssa

Asukkaiden tarpeiden ja toiveiden tulisi ohjata lähiöitä koskevaa päätöksentekoa. Asukkaiden kuulemisessa tulisi huomioida osallistumisen esteet (esim. sairaudet, heikentyneet aistit, digiosallistumisen vaikeudet) ja käyttää tapauskohtaisia keinoja näkemysten kuulemisessa. Esimerkiksi Turun lähiövisiossa ehdotetaan asukaskoordinaattoria, joka välittäisi tietoa lähiöiden asukkaiden ja kaupungin välillä. Helsingissä taas eri alueilla on omat stadiluotsinsa, joilta saa tietoa, ohjausta ja neuvontaa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista lähiöissä.

Lähiöiden toimijoilla ja verkostoilla on paljon tietoa lähiöistä ja asukkaiden tarpeista. Heidän työpanostaan, tietoja ja tarpeita on arvostettava ja heidät on otettava mukaan lähiöiden kehittämiseen ja suunnitteluun. Kaupunkien päättäjien ja suunnittelijoiden on mentävä toimijoiden luokse eikä toisinpäin. Tätä varten on kehitettävä pysyviä käytäntöjä, joiden hyöty on ilmeinen myös lähiön arjessa.

Tekijät

Päivi Kymäläinen, Riina Lundman, Virve Repo, Vilhelmiina Vainikka
Tampereen yliopisto

Oikeus lähiötilaan -tutkimushanke

(projects.tuni.fi/oikeuslahiotilaan)

JUSTSPACES-tutkimusverkosto

(Research Network for Justice, Space and Society:
research.tuni.fi/justspaces)

.....

Tampereen yliopiston Oikeus lähiötilaan -tutkimushanke (2020–2023) on tuottanut tietoa ja käsitteellisiä avauksia lähiöiden marginaaleista, julkisista tiloista ja kaupunkimuutoksesta. Hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää kaupunkisuunnittelussa ja -politiikassa lähiötietoisuutta sekä sosiaalisesti kestävästä kaupunkikehityksestä edistettäessä.

Hanke on osa ympäristöministeriön koordinoimaa
Lähiöohjelmaa (2020–2022).

.....

YHTEYSTIEDOT:

Päivi Kymäläinen,
paivi.kymalainen@tuni.fi

Layout: Mari Mero